Na týchto schodoch Ľuba a Peter radi sedávali a tvorili. FOTO: JUDITA ČERMÁKOVÁ

Lavička, ktorá stvárňuje Ľubu a Petra, pod lipou, ktorú spoločne vysadili. FOTO: JUDITA ČERMÁKOVÁ

Spoznali sa na Vysokej škole a usadili sa v Košiciach. FOTO: KORCZÁK/ARCHÍV

Počas Nežnej revolúcie stáli na tribúnach. FOTO: KORCZÁK/ARCHÍV

S chorobou bojoval ako lev, bohužiaľ, bola silnejšia. FOTO: ARCHÍV

Bol by hviezdou slovenských seriálov a dnešných fešákov by prevalcoval. Ľuba Blaškovičová spomína na Petra Raševa s láskou a slovami: Strašne tu chýbaš

V ŽILÁCH MU KOLOVALA KRV DONSKÝCH KOZÁKOV A CHARIZMY MAL NA ROZDÁVANIE. VŽDY VŠAK HOVORIEVAL, ŽE ON STARÝ NEBUDE

Mal sa narodiť neskôr a zostať tu omnoho dlhšie.

KOŠICE. Keď pred sedemdesiatimi rokmi prišli v Prešove na svet dvojičky, dievčatko a chlapček, vtedy ešte nikto netušil, že z chlapca vyrastie muž, ktorého bude poznať celé Slovensko.

Peter Rašev, charizmatický slovenský herec, tvár košickej Nežnej revolúcie, jedna z najväčších osobností košického aj prešovského divadla, už svoje krásne jubileum oslávi na onom svete.

Predčasne ho tam, pred štrnástimi rokmi, zobrala zákerná choroba.

Stihol len Nirvánu

S herečkou Ľubou Blaškovičovou, Petrovou manželkou, sedíme na verande priam rozprávkovej chalupy v Prakovciach, v malebnej Hnileckej doline.

Nad schodmi, na ktorých rád sedával aj Peter, pod Nirvánou, obrazom, ktorý namaľoval už počas choroby.

„Často spomínam na to, ako Peter vždy, keď som povedala, že keď raz budeme starí, tak budeme sedávať tu na našom mieste na schodoch, odpovedal: Ja starý nebudem. A vždy ma to tak nejako zaskočilo. A párkrát mi to pripomenul, keď sme druhý krát rekonštruovali túto chalupu, s hlavnou motiváciou, mať na staré kolená toaletu a kúpeľňu poruke. Ale chvalabohu sa to podarilo dokončiť a aspoň posledné dva roky života si ju užil naozaj komfortne a v prostredí, ktoré mal veľmi rád. Veď tu napísal aj svoju poslednú hru Sanatórium, namaľoval svoj jediný obraz, hoci vždy túžil maľovať. A ten jediný nazval Nirvána a zhodli sme sa, že to je jeho predstava miesta, kde teraz je – krásne tyrkysové údolie plné červených makov," hovorí so slzami v očiach Ľuba Blaškovičová.

Vo veľkom štýle

Hoci od smrti Petra Raševa už ubehlo veľa rokov, stále ostáva v spomienkach tých, ktorí s ním spolupracovali, ako jeden z najtalentovanejších hercov.

Ako človek s veľkým srdcom, ktorý nemal rád nespravodlivosť a vedel sa vzoprieť neprávosti.

Ale aj ako človek, ktorý v divadle, ale aj v televízii, stvárnil množstvo nezabudnuteľných postáv.

A ako človek, ktorý aj po rokoch veľmi chýba.

Ako by Peter oslavoval svoje jubileum?

Marika, Peter a Katka... FOTO: SVJATOSLAV DOHOVIČ

„Určite vo veľkom štýle a spomenul by si na všetkých priateľov, ktorých mal ešte z mladosti, s ktorými kedy robil a určite by si spomenul aj na tých, s ktorými stával na javisku, v šatni hrával karty a rozprávali si vtipy - a už tu nie sú. Veľmi rád spomínal na začiatky v košickom divadle. Boli to mená, ktoré sme opakovali dookola a dookola. Milan Drotár, Peťo Gažo, Fero Papp. Veľmi zvláštne bolo, aký vzťah mali so Zolom Lászlóm. Ale aj Janko Hanák. Proste to boli ľudia, s ktorými si Peter rozumel a považoval ich za blízkych priateľov. Títo by mu určite chýbali. A určite by na nich spomínal. A určite by tu boli aj Štražanovci. Aj to mi bolo veľmi ľúto, keď Joško odišiel. Často sme spomínali, a ja dodnes spomínam, na to, koľko veľa sme toho s nimi urobili a zažili. V Staromestskom divadle boli prvými stálymi hosťami v našich predstaveniach. A ja si viem predstaviť, že by sme tu, na doline, pripravili pre všetkých, vrátane susedov, nejakú veľmi veľkú a dobrú žúrku," odpovedá Ľuba.

Lipa v strede a Petrove brezy

Chalupu v Prakovciach aj s pozemkom Peter miloval, hovoril „toto je moja zem".

Ľuba konštatuje, že mu to možno evokovalo spomienky na otcove bulharské pestovateľské korene, aj gény pradeda, donského kozáka, ktorý sa preháňal na koni po stepiach.

„Peter bol skvelý jazdec, rovnako ako naše dcéry, chcel tu raz chovať kone, preto sme na hornej lúke nič nesadili," vysvetľuje.

Kedysi holú lúku dnes obkolesuje les, postupne tu spoločne presadili 69 stromov z Prakovskej doliny.

V spodnej časti záhrady zasadil Peter tri brezy, kochal sa nimi a tie sú zo všetkých najvyššie. A v centre pozemku je teraz krásna veľká lipa, pod ktorou navždy odpočíva.

„Možno to znie zvláštne, ale keď Peter zomrel a rozprýšovali sme tu jeho popol, ten kar vôbec nebol smutný. Peter by to nechcel. Grilovalo sa, púšťali sme si jeho obľúbené pesničky, opakovali jeho vtipy... A dodnes je pod lipou tabatierka, strašne zhrdzavená, ale je v nej symbolická cigareta, posledný darček od priateľa. A moja maminka, ktorá má 89 rokov, vždy keď sem príde, a ideme hore pod lipu zapáliť sviečku, naleje malý pohárik metaxy, ktorú mal rád, položí na kameň a pošle mu ju hore," spomína Ľuba Blaškovičová, ktorá je presvedčená, že Peter si krásu Prakoviec vychutnáva stále a stále na nich dozerá.

„Mne najviac chýba to, že sa s ním nemôžem podeliť o tú krásu. Ale na druhej strane si myslím, že ju vidí. To boli aj moje posledné slová, keď som ho odtiaľto viezla do nemocnice. Keď sadal dole do auta, tak som mu povedala, pozri sa ešte hore, ako je tu krásne. A on ten posledný pohľad ešte urobil. Naozaj si myslím, že on sa na to všetko zhora pozerá a veľmi sa teší z toho, čo sme tu vytvorili a koľko ľudí je tu šťastných. Je to miesto, ktoré vytvára neskutočnú atmosféru pokoja, relaxu, pohody. Možno aj to je dôvod, prečo sa snažím udržiavať to tu krásne. Lebo mám pocit, že je niečo pekné na tomto svete, prečo sa oplatí žiť, kam sa oplatí vracať a odkiaľ sa ti ani nechce odísť. A zaujímavé je, že je to aj miesto tvorivosti. Lebo aj mňa aj Petra ten pohľad na hory, zeleň, farby, stále inšpiroval. Lebo, keď máš krásu okolo, tak ti napádajú krásne veci a chceš sa s nimi podeliť."

Mal sa narodiť neskôr a ostať dlhšie

Aj dnešný deň, 6. august, bude napriek tomu, že už nie je medzi nami, patriť Petrovi Raševovi.

„Určite budeme naňho spomínať, sadneme si pod lipu na lavičku, tak ako to robievame pravidelne. Chodievam tam a rozprávam mu, čo je nové. A viem si predstaviť, že by sme urobili aj jedno veľmi príjemné posedenie s kolegami v divadle," predstavuje si Ľuba možné oslavy Petrovej sedemdesiatky.

Z jeho šiestich bratov už ostal len jediný. „A aj sestra dvojča a ja sa teším z toho, že môže tú sedemdesiatku reálne osláviť. A možno mu sestra príde popriať aj sem, do Prakoviec," hovorí Ľuba, ktorá mu v deň jubilea povie to, čo hovorí v posledných rokoch často.

„Strašne mi tu chýbaš."

Je to síce klišé, ale pýtame sa aj na to, čo by bolo, keby...

„Keby tu bol, tak by to bolo presne tak, ako keď sme vymýšľali projekt Na jednom lane (2002 – pozn. red.) pre Staromestské divadlo. Sedeli sme na schodoch verandy a vymýšľali zápletky, skladbu postáv, robili sme to spolu. Ako väčšinu vecí v našom živote. A napriek všetkému ťažkému, čo sme vtedy prežívali, sme tu všetko brali s akýmsi nadhľadom. Neskôr aj Petrovu chorobu, keď sme tie hojdačky, ktoré prinášala, prekonávali statočne a s dôstojnosťou. Toto by sme ďalej robili s Petrom. Vymýšľali veci, ktoré ľudí potešia a ktoré majú silnú tému," myslí si Ľuba Blaškovičová a dodáva, že jej manžel by sa isto nestratil ani v dnešnom televíznom svete.

„Som presvedčená, že ak by tu bol, tak by bol hviezdou televíznych seriálov. Lebo by sa konečne dočkal toho, po čom veľmi túžil. Mal sa narodiť o niečo neskôr a mal tu ostať dlhšie a určite by prevalcoval všetkých fešákov zo slovenských seriálov. Bol jednoducho charizmatický, vedel hrať, spievať, tancovať, jeho hlas dodnes znie z niektorých nadabovaných seriálov a dokumentov. Je škoda, že už tu nie je. Čo by bolo keby..."

Rozdvojená v objatí

Presúvame sa pod lipu v strede záhrady. Zasadili ju spoločne z výhonku, ktorý odolával koseniu.

Kým Peter odišiel, vyrástla asi do štyroch metrov. Keď pod ňou, podľa jeho želania, rozprýšili jeho popol, stalo sa niečo zvláštne.

Miesto jedného vrcholového konára boli zrazu dva, a tie sa prepletli akoby do objatia. Zvláštna symbolika miesta...

Po spomienkach zapaľujeme sviečky.

Na malom náhrobnom kameni sú tri mená. Prvé patrí Tete Marke - opatrovateľke, ktorá bola pre dcéry Petra a Ľuby náhradnou starou mamou.

Až keď sa robila tabuľka, si Ľuba uvedomila, že zomrela v rovnaký júnový dátum ako Peter.

Druhé je Petrovo meno.

A tretie je meno mladšej dcéry Katky Raševovej, ktorá takisto veľmi predčasne odišla za otcom pred necelými tromi rokmi.

SVJATOSLAV DOHOVIČ

PETER RAŠEV CHÝBA AJ KOLEGOM V DIVADLE

Pohárik s koňakom možno v tento deň, okrem najbližších Petra Raševa, pozdvihnú aj jeho hereckí kolegovia z košického divadla, ktorým aj po štrnástich rokoch veľmi chýba.

Takto naňho spomínali pred štyrmi rokmi, keď uplynulo desať rokov od jeho smrti.

Róbert Šulík: „Petra sme si užívali nielen ako vynikajúceho rozprávača a baviča, ale aj ako vynikajúceho kolegu. Každé predstavenie v ktorom hral, bolo plné zážitkov a rôznych situácií. Ale spomínam si na zájazd do Vladivostoku, kde jedno predstavenie nepriamo súviselo práve s ním. Hrali sme tam Gogoľových Hráčov. Peťo hral ústrednú postavu. A vymysleli družobnú alternáciu s miestnym hercom. Hrali sme jedno predstavenie v obrovskej sále, do ktorej nahnali možno tritisíc detí na Gogoľa v slovenčine. Jediný, kto hral v ruštine, bol Petrov alternant. Pôvodne malo predstavenie dve a tri štvrte hodiny, tam sme ho zahrali za 25 minút. Bolo to azda najrýchlejšie odohrané predstavenie v mojom živote. Bola tam taká scéna, v ktorej ma kartári ťukajú na partičku a napokon po 40-minútovom výstupe ma oberú o všetko. Ale ja som ešte ani nevošiel na javisko a ten ruský kolega hovorí: 'Davaj o bank.' A to bola posledná replika. A Peťo z úzadia len mávol rukou a povedal: 'Už hraj o všetko.'"

Beáta Drotárová: „Koľko vecí mi napadne, keď sa povie Peter Rašev! Ľudskosť, profesionalita, čas vypočuť si. Vedel rozprávať o všetkom. Dalo sa s ním rozprávať o športe, baviť o umení akéhokoľvek druhu. Nikdy sa nestaval do nejakej pózy. Vždy povedal to, čo si naozaj myslel. Nikdy nič nezahmlieval. Vždy všetko povedal tak normálne. V čase, keď zomrel môj manžel (herec Milan Drotár – pozn. red.), nemohol ani len tušiť, že ho čaká veľmi podobný osud. Vždy sa o mojom manželovi vyjadroval ako o fantastickom hercovi, ktorý má nádherný hlas a je veľmi inteligentný a pracovitý. A vždy stopercentne pripravený. Peter mi stále, aj po smrti manžela, hovoril o tom, aký bol preneho Milan veľký vzor. A teraz spätne si uvedomujem, že Peter bol taký istý ako Milan. Aj preto vznikla moja prirodzená náklonnosť k nemu. Verím tomu, že dnes niekde spolu popíjajú kávičku a rozprávajú sa o čomkoľvek. A určite sú to stále debaty na úrovni, ktoré obohacujú jedného aj druhého."

Henrieta Kecerová: „Bol mojím pedagógom, ku ktorému sme mali veľký rešpekt a úctu ako k hereckému vzoru. Hneď po škole ma prijali do Štátneho divadla a stal sa mojím hereckým partnerom, keďže som trochu vyššia a aj on bol vysoký. A tak sa s ním v tom období spájali viac ako dve tretiny hier, v ktorých som účinkovala. Bol to pre mňa veľmi zvláštny pocit, stať sa zo žiaka partnerkou. Hoci mi hneď pri Snehulienke navrhol tykanie, jednoducho som to nedala. Ako partner na javisku bol skvelý. Veľmi dobre ma vedel ťahať a viesť. Zažili sme s ním množstvo zájazdov, na ktorých sa prejavil ako vynikajúci bavič. Nikdy sme sa nenudili. Keď nás vypustili na zájazd, tak sa úplne zotreli vekové rozdiely a zabávali sme sa ako deti, keď nemajú doma rodičov a trochu sa utrhnú. Ale všetko to bolo v rámci srandy a kolektívu. A mám z toho kopec skvelých spomienok."

Peter Rašev s Beátou Drotárovou v inscenácii Generálny zázrak Vladimíra Párala z roku 1983. FOTO NA STRANE DOLE: ONDREJ BEREŠ

V inscenácii Generálny zázrak si zahral aj so svojou životnou partnerkou Ľubou Blaškovičovou.

Peter Rašev, Ivan Krúpa a Peter Gažo, inscenácia Príbeh koňa (1987).

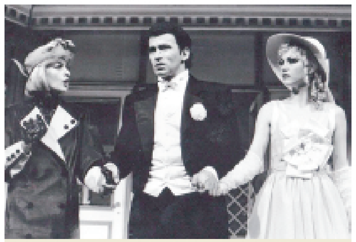
Ženy na trhu, Peter Rašev s Beátou Drotárovou a Henrietou Kecerovou.

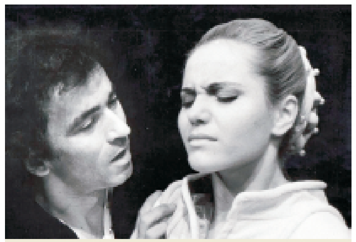
S učiteľa sa stal herecký partner. Aj pre Henrietu Kecerovú nezabudnuteľný.

Beáta Drotárová, Linda Šnajdárová a Ľuba Blaškovičová v inscenácii Vrah medzi nami. Režíroval ju Peter Rašev v roku 1995.